

INATSISARTUNI

Partii Inuit
Randi Broberg

UPA 2014/68-1
30.4.2014

Pillugu: Aatsitassarsiortoqarnissaanut aammalu suliffissuaorujussualiortoqarnissaanut siunissami periarfissaalersinnaasut tunngavigalugit nunatsinnut tikisillugit suliarortitassatut pisariaqartinneqarumaartussat pillugit ersarissaassutaasumik nalilersuinernullu atorneqarsinnaasumik Inatsisartut 2014-mi ukiakkut ataatsimiinneranni saqqummiunneqartussamik Naalakkersuisut nassuiaasiornissaannik aalajangiiffisassatut siunnersuut. Nassuiaammi ilaatinneqassapput isumaginninnikkut, kulturikkut aammalu ulluinnarni inuunermi kingunerusinnaasutut naatsor-suutigineqartut. Naalakkersuisut qinnuigineqarput nassuiaat naggaserneqassasoq sulisussanik pisariaqartitsinerup ersarissarneqarneranik tassungalu atatillugu kalaallit piginnaasaannut, sulilernissaminnut piareersimassusaannut aammalu nuttarsinnaanermut piareersimassusaannut tunngassuteqartut ersarissitinneqarnerannik.

(Inatsisartunut ilaasortat Knud Kristiansen og Gerhardt Petersen)

Siunnersuutikkut ujartorneqarpoq, aatsitassarsiutileqatigiiffiit avataaneersut qalluinerannut atasumik aammalu inuutissarsiornikkut suliniutinut annertuunut atasumik sulisunik avataaneersunik atuisariaqarnerup qulaajaaviginissaa nalilersoqqissaarneqarnissaalu. Ilanngulluguttaaq avataaniit suliarortlutik isaasut amerlatillugit, inuiaqatigiittut sunnerneqaatissatta suusinnaanerinik qulaajaanissaq. Kiisalu Nunatsinni inuit sulisinnaasut sulisinnaassutsimikkut killiffiata sanilliunneqarnissaa.

Siullermik Partii Inuit siunnersuut paatsoorsimanerparput naluara. Tassami takujuminaatsipparput nassuiaasiareqquneqartoq sumut atorneqarniarnersoq. Tassani ullumikkut inuiattut killiffigut qiviarutsigit, isumassaqaartitsinnginnerput arlalinnik tunngaveqarpoq:

1.

Uagut maani nunaqartuusugut inuit ullumikkut inatsisiliortuniit, pisortat sullissiviiniit, suliffeqarfiit tamangajalluinnarmik avataaneersunit pigineqartuniit tunulliusaaqqanitta kingunerisaanik, inuit akornanni suliffissaaleqineq annertoqaaq.

Ulloq manna tikillugu inatsisartut naalakkersuisullu oqariartuutigiuarpaat tikisitat pinngitsoorsinnaanngikkigut. Tassanili oqaatigineq ajugaat tassaavoq, inuiaqatigiittut sukaterinerit pissutsillu qanoq ataqatigiinnerinik paasinnittaatsit atorneqartut taamaattussaannartut isigalugit ingerlatsiuarniarutta – aap, qaqugorsuarmut tikisitat

INATSISARTUNI

isumalluutiguassavagut. Uagullu inuit inuiaqatigiinni akuunerput isumaarukkiartortuassalluni, inuiaqatigiit ungataanniittutut misigisimatinneqarnerput annertusiartortillugu.

Nutaamik tunngaveqarluta inuiattut nammineq misilittakkagut, piginnaasagut anguniakkagullu uuttuutigalutigit, maani nunaqavissut sulisinnaasut piginnaanngorsarneqarneri, atuarteqqinneri, ilinniarteqqinneri, pikkorissarneri assigisaallu aqutigalugit.

Avaqqunneqarsinnaanngilaq ullumikkut danskit uuttuutaat atorlugit pisortatigut ingerlatsinermi sulisunut piumasaqaatit, nutaamik sukaterneqarnissaat immersorneqarnissaallu naqqaniit nalilersuiviginissaat.

Taamatullu pingaaruteqarpoq nalilersuiffigissallugu, sulisussatut tikisitat ilisimasaasa qanorpiaq uagutsinnut iluaqutissanngortinneqartarnissaat.

Naalackersuinikkut annertuumik sianiilliorneruvoq isumaqassalluni, tikisitat naassaanngitsumik pisariaqartikkigut. Illuatungaani oqartariaqarpoq sulisussanik tikisitsisarneq aningaasanik asuli siunertaqanngitsumik atonerluinerusoq, ineriartornitsinnut kinguarsaataasumik uagullu nunaqavissut periarfissatsigut annertuumik mattussisumik.

2.

Ukiorpassuarni pisuussutigut uumaatsut annaffissatut periarfissatsialattullu isigalugit qinikkaniit taannarineqarsimapput.

Illuatungaani kingullertigut tusartalerparput, aatsitassarsiutileqatigiiffiit danskit pissusaat kingumut uterlugu akimmiffeqartitsisalereersut. Tassani inuit sulisorisinnaanagit nalunaaruteqarnerminni utoqqatsissutigalugu, tuluttut oqalussinnaannginneri.

Tassuunakkut erserpoq, sinnattuaqineq tunngavigalugu pisuussutigut uumaatsut annaffissatut takorloorneqarsimasut.

Inatsisiliortut naparliinnarsimangikkunik, sooq meeqqat atuarfianni danskit oqaasiisa ilinniartitsissutigineqarnerat ulloq manna tikillugu taama pingaartinneqartigaat?.

Paasinarpoq tuluit oqaasiisaa annertunerusumik ilinniartitsissutigineqarnissaat sunnguamilluunniit eqqarsaatigineqarsimanngitsoq. Taamalu uagut periarfissagissaarnerulluta inissisimanissarput soqutigineqanngittutut illuni.

3.

Ullumikkutut aatsitassarsiutileqatigiiffinnut pallorfiginnillutalusooq imminut akigisutut pissusilersomerput, annertuumik ernumanartoqareerpoq. Partii Inuit qularutiginnilarput,

INATSISARTUNI

ukiorpassuunngitsut aatsitassanik qalluineq ingerlareerpat, tamanna tullitta annertuumik ajornartorsiutigilerumaaraat.

Pisariaqarluinnarpoq qanimut malinnaaffiginninnissaq, nakkutiginninnissaq nutaamillu nalilersuinissaq.

Aatsitassanik / ikummatissanillu qalluinermi qitiusutut uuttuutigineqartariaqarpoq, pinngortitap atukkatta tunulliutinnginnissaa, illuatungaani lu aningaasarsiornerup sallinngortinnginnissaa.

Aningaasarsiorneq kisiat uuttuutigalugu aatsitassarsiornerup / ikummatissarsiornerup kingunissaa nalunngilarput suusoq; tassalu avatangiisinik mingutsitsineq. Tamanna kinguaatsinnik tunulliussineruvoq, imminuinnarlu eqqarsaatigaluta inerisaanerulluni. Eqqaamajuassavarput pinngortitaq mingutsikkutsigu, pinngortitap pisuussutai uumassusillit suulluunniit atorneqarsinnaajunnaassammata.

Taamaattumik aatsitassat aammalu ikummatissat qallorneqassatillugit piumasaqaatigineqartussat, paatsoorneqarsinnaanngitsumik naalackersuinikkut erseqqissaavigisimasariaqarpagut.

Naalackersuinikkut anguniagassatut avaqqussinnaanngilarput, siunissami aatsitassarsiornermik / ikummatissarsiornermik ingerlatsineq sunaluunniit sumiluunniit nunatta killeqarfisa iluini pitillugu, inuiattut tutsuviginartitatsinnik nakkutilliisinnaanerup inerisaaviginissaa.

Ilaatigut pinngitsoorneqarsinnaanngilaq Namminersorlutik Oqartussat sinnerlugit aatsitassarsiorfinnik / ikummatissarsiorfinnik nakkutilliisussanik ilinniartitsinerup atuutilersinneqarnissaa.

Aatsitassarsiornermi / ikummatissarsiornermi nakkutiginninnitsigut qulakkiigassaraarput aatsitassarsiorneq ikummatissarsiornerlu, uagut piumasaqaatigut naapertorlugit ilumut ingerlanneqarnersoq.

Minnerunngitsumillu aatsitassarsiorlut / ikummatissarsiorlut naapertuuttumik akiliuteqartinnissaat qulakkeerniagassaraarput.

Ullumikkut nalinginnaasuulluinnarpoq, aatsitassarsiornermi / ikummatissarsiornermi suliffeqarfissuit tunuliaqutaat nunani assigiinngitsuni ingerlatallit, nunami aatsitassarsiorfimminni / ikummatissarsiorfimminni ataqqinninngitsumik akisussaassuseqanngitsumillu pissusilersortarnerat. Tassani pisuussutinik annissuinerikkut iluanaarutiminniit annerusumik akileraaruteqarumanatik ileqqorluttarnerat nalinginnaasuulluinnarmat.

INATSISARTUNI

Naalackersuinikkut suliassaq pingaarutilik tassaavoq, aatsitassarsiornermi ikummatissarsiornermilu suliffeqarfissuit akisussaassuseqartumik, aningaasaliissutillu annerpaamik erniortinnissaat kisiat uuttuutigalugu ingerlatsisut qanimut malinnaaviginissaat – naapertuuttumik akiliuteqartarnissaat qulakkeerniarlugu. Taamalu aatsitassarsiornerup ikummatissarsiornerullu uagutsinnut aamma iluaqutissanngortinnissaa anguniarlugu.

Naalackersuinikkut anguniagassat pingaaruteqarluinnartut ilagaattaaq, aatsitassarsiornermik ikummatissarsiornermillu ingerlatsisut, killeqanngitsumik akileraarutitigut ilanngaateqarsinnaatitaanerisa nutaamik nalilersuiviginissaa sukaternissaalu.

Aatsitassarsiornermik ikummatissarsiortunullu ingerlatsivinnut piumasagaatit ilusilersornerani aamma eqqarsaatigineqartariaqarpoq, aatsitassarsiornermik ingerlatsiviit qularnaveeqqutitut siumut akiliuteqartinneqartarnissaat. Nunami maani aatsitassarsiornerminni ikummatissarsiornerminnilu ileqqorissaarlutik pinissaannut qulakkeerinnissutitut. Taakkulu aningaasat erniaat nunatta karsianut nakkartinneqartussanngorlugit uagutsinnullu iluaqutissanngorlugit inissillugit.

Qulaani taaneqartut eqikkarlugit Partii Inuit iliuusissatut pilersaarusiussallugu soqutiginarinnerungaarparput uagut inuiattut killiffitta suussusilernerisigut, inuiattut immitsinnut toqqammavigaluta ingerlariaqqinnissarput siunertaralugu qulaajaanissaq.

Partii Inuit taama oqaaseqarluta, siunnersuutip itigartitsissutigineqarnissaa innersuussutigaarput.